

Historia

Historia gminy

Sułoszowa jest wsią, sięgającą swoimi początkami daleko w średniowiecze. Świadczy o tym już sama jej nazwa, pozostająca w związku ze staropolskim imieniem Sułosz lub Sulisław, które było używane w XII i XIII wieku. Można przyjąć, że jakiś Sułosz należał do rycerstwa drużynowego i w nagrodę za służbę wojenną otrzymał od księcia krakowskiego obszar ziemi, na którym założył wieś, nazwaną później od jego imienia. W tych bardzo odległych czasach należałoby chyba szukać początków naszej wsi, ale zachowane dokumenty milczą. Po raz pierwszy spotykamy jej nazwę dopiero w przywileju lokacyjnym, wydanym 25 stycznia 1315 przez Władysława Łokietka, który nadał niejakiemu Mikołajowi las położony między zamkiem w Pieskowej Skale a Kosmowolem, ze wsią Sułoszowa, dla osadzenia jej na prawie czynszowym.

Jak głosi legenda, Mikołaj otrzymał dożywotnie wójtostwo za pomoc Władysławowi Łokietkowi, gdy ten ukrywał się w Ojcowie. Sułoszowa w tym czasie musiała być osadą małą, skoro nadanie na pierwszym miejscu wymienia las. Dalsze wiadomości o Sułoszowej znajdują się w rachunkach ze świętopietrza, zbieranego za Władysława Łokietka. Ograniczają się wprawdzie tylko do podania wysokości dochodów plebana, ale świadczą, że w Sułoszowej był kościół.

Wydaje się, że cały ten obszar był w tym okresie dobrze zaludniony, bo oprócz Sułoszowej istniały już wsie: Biskupice (Jangrot), Zadroże, Imbranowice, Skała, Sąspów i Przeginia. Szczęśliwe położenie wsi i wzrost jej zamożności spowodowało, że gdy Kazimierz Wielki tworzył Krakowie wyższy sąd prawa magdeburgskiego, wyznaczył na jednego z ławników sołtysa ze Sułoszowej.

W drugie połowie XIV wieku pojawili się w tych stronach Szafraniec herbu „Stary koń”. Długosz podaje, że zamek w Pieskowej Skale zbudował Kazimierz Wielki, a Ludwik Węgierski nadał go Piotrowi Szafrancowi w nagrodę za ranę, otrzymaną od Węgra w czasie oblężenia Bełża. W 1385 tenże Piotr należał do grupy posłów sprowadzających Władysława Jagiełłę z Litwy. Następnie brał udział w wielkiej bitwie pod Grunwaldem (1410) i był jednym z ośmiu doradców króla. On i jego następcy poszerzyli swoje dobra i zagarnęli okolicę. W ciągu dwustu trzydziestoletniego panowania Szafranców w Sułoszowej zaszły duże zmiany. Oni to zmusili naszych przodków do odrabiania pańszczyzny.

Do XVI wieku kościół był ostoją średniowiecznego porządku i posiadał uprzywilejowane stanowisko gospodarcze i polityczne. Przeciwno tej hegemonii kościoła i jego bogactwom, uzyskanym z dziesięcin, mesznego, stołowego, kolędy itp. – wystąpili zwolennicy reformacji, rekrutujący się nie tylko spośród niższych warstw społecznych, ale także szlachty i magnaterii. Gorącym zwolennikiem kalwinizmu w Małopolsce był Stanisław Szafraniec, który zamienił kościoły na zbory w Sułoszowej, Przegini i Sąspowie. Chłopi sułoszowscy przestali wtedy płacić plebanowi dziesięcinę i inne powinności. Nastąpiła radykalizacja mas chłopskich. Z chwilą, gdy szlachta uzyskała zniesienie dziesięciny snopowej na rzecz kościoła przeszła ona masowo do obozu kontrreformacji.

Nie zachowały się wprawdzie wiadomości o sposobie gospodarowania Szafrąncami i jego stosunku do poddanych oraz stosunkach społecznych w ogóle, lecz zachowała się księga sądowa klucza pieskowskiego, którą Stanisław Szafraniec przekazał gromadzie w 1595 roku „przez ręce ministra Sułoszowej”.

W 1608 wygasł ród Szafrąnców, a ostatnia jego dziedziczka poślubiła wojewodę krakowskiego, Michała Zebrzydowskiego, który rozprawił się ze zwolennikami reformacji i nawet karał chłopów za nieobecność w kościele w niedzielę i święta. Podczas „potopu szwedzkiego” (1655) niesposób wyliczyć wszystkich szkód, jakie spadły na Sułoszową w czasie dwuletniej okupacji zamku w Pieskowej Skale. Obok gwałtów i rabunków szerzyły się liczne choroby i nastąpił dalszy upadek życia gospodarczego i częściowe wyludnienie wsi.

W 1661 zamek, a wraz z nim i Sułoszowa, drogą sukcesji przeszła w ręce Wielopolskich, którzy panowali aż do 1841 roku, gdy Paweł Wielopolski sprzedał swoje dobra Janowi Mieroszowskiemu. W tym długim okresie nic się nie zmieniało w życiu chłopów.

Powoli Rzeczpospolita szlachecka chyliła się ku upadkowi. W tym najtrudniejszym okresie (1794) chłopowie uzbrojeni w kosy stanęli do walki o wolność, ale nie mogli się dostać do oddziałów Kościuszki, bo Wielopolscy mocno trzymali ich w swoich korbach. W 1795 roku nastąpił jeden z najbardziej tragicznych okresów naszego narodu. Sułoszowa na czternaście lat dostała się pod panowanie austriackie, dopiero wojska pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego wypędziły Austriaków, a Sułoszową włączyły do Księstwa Warszawskiego.

Chłopi na mocy dekretu z 1807 otrzymali wolność osobistą i prawo odejścia ze wsi, ale równocześnie pozbawieni zostali wszelkich praw do ziemi i mogli być z niej usuwani według woli pana.

Od 1815 Sułoszowa weszła w skład Królestwa Polskiego. Niewiele zmieniło się w położeniu chłopów, bo od 1818 wójtem został dziedzic z zamku, który posiadał władzę policyjną i administracyjną na wsi. Chłopi ponownie popadli w poddaństwo, dopiero pod naciskiem ruchów chłopskich car Mikołaj I wydał ukaz w 1846 roku o sporządzeniu tabel prestacyjnych, które określały powinności chłopów wobec dworu, rządu i plebana oraz zabraniały rugować z ziemi chłopów, posiadających powyżej 6 mórg.

W czasie powstania styczniowego (1863) chłopowie nie przystąpili gremialnie do powstania, ale w różny sposób pomagali powstańcom, którzy na terenie ówczesnego powiatu olkuskiego stoczyli 29 bitew i potyczek.

Po powstaniu styczniowym Sułoszowa przeszła z guberni radomskiej do kieleckiej. W „Kraju Nadwiślańskim”, jak te ziemie wtedy nazywano, wszechstronnie zapanował język rosyjski w całej administracji, a nawet duchowni podpisali dokumenty w tym języku.

Na przełomie XIX i XX wieku nastąpił rozwój świadomości u chłopów sułoszowskich, którzy zaczęli się organizować, a wyrazem tego była słynna uchwała z 26 stycznia 1906, domagająca się wprowadzenia języka polskiego, uwolnienia więźniów politycznych oraz autonomii.

W czasie I wojny światowej przez Sułoszową przetoczyła się pożoga wojenna, przynosząc jej zniszczenie i śmierć wielu osób (na tyfus i inne choroby). Wystarczy

podać, że 120 gospodarstw zostało całkowicie spalonych. Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 na wsi nastąpiło przeludnienie i olbrzymia nędza. Zmuszała ona wielu mieszkańców do szukania chleba poza granicami ojczyzny.

W dniu 5 września 1939 wtargnęły do Sułoszowej hordy hitlerowskie, które aż do 20 stycznia 1945 krwawo rządziły we wsi. Na przełomie 1939-40 roku w Sułoszowej tworzy się zbrojny ruch oporu, który w późniejszym czasie przekształca się w Bataliony Chłopskie.

Obecnie...

Sułoszowa jest samodzielną gminą, składającą się z pięciu sołectw. W obecnych granicach administracyjnych istnieje od roku 1934. Do roku 1975 położona była na terenie powiatu olkuskiego, natomiast po reformie administracyjnej kraju, od 1999 roku, należy do powiatu krakowskiego